

PROMETNA ŠOLA MARIBOR
VIŠJA PROMETNA ŠOLA

Aleš Ivančič Plevnik

TOVARIŠTVO V BOJNI ENOTI

Diplomsko delo

Brestanica, marec 2013

Diplomsko delo višješolskega študijskega programa

TOVARIŠTVO V BOJNI ENOTI

Študent: *Aleš Ivančič Plevnik*

Študijski program: *Logistično inženirstvo:*

Modul: *M13 – vojaška logistika 2*

Predmet: *Vojaško voditeljstvo in menedžment*

Mentor: *Jasmin Mahmutović, univ. dipl. politolog*

Lektorica: *Marjana Ivančič, profesorica slovenskega jezika in primerjalne književnosti*

Brestanica, marec 2013

Številka: L-19-12/13-156
Datum: 14. 3. 2013

Višja prometna šola Maribor izdaja na podlagi 20. člena Pravilnika o diplomskem izpitu na Višji prometni šoli

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

1. **Aleš Ivančič Plevnik**, z vpisno številko **12150161873**, študent višješolskega strokovnega študijskega programa *Logistično inženirstvo*, izpolnjuje pogoje za izdelavo diplomskega dela.
2. **Tema diplomskega dela** je s področja temeljnih strokovnih predmetov pri predmetu *Vojaško voditeljstvo in menedžment*.
3. **Mentor diplomskega dela:** *Jasmin Mahmutović, univ. dipl. pol.*
4. **Naslov diplomskega dela:**

TOVARIŠTVO V BOJNI ENOTI

5. **Vsebina diplomskega dela:**
 - Uvod;
 - Opredelitev osnovnih pojmov;
 - Vrednote oboroženih sil;
 - Pomen tovarištva v bojni enoti;
 - Izgrajevanje tovarištva;
 - Posledice odsotnosti tovarištva;
 - Sklep.
6. Diplomsko delo izdelajte v skladu z Navodili za izdelavo diplomskega dela in ga oddajte v treh izvodih najkasneje do 28. 7. 2013.

MENTOR

Jasmin Mahmutović, univ. dipl. pol.
(Ime in priimek, naziv)

RAVNATELJ

mag. Oton Mlakar

(Ime in priimek, naziv)

ZAHVALA

Zahvala gre tako moji družini za vso podporo pri mojem celotnem šolanju, kot tudi mojemu mentorju Jasminu Mahmutoviću, ki me je s svojim strokovnim znanjem in vodenjem pripeljal do cilja.

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

Obr. DIP 8

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA
--

Podpisani Aleš Ivančič Plevnik, rojen 9. 3. 1977 v Ljubljani, s svojim podpisom potrjujem, da sem avtor diplomskega dela z naslovom *Tovarištvo v bojni enoti*.

Maribor,

Podpis:

17.3.2013

POVZETEK

Ključne besede: tovarištvo, voditeljstvo, boj, bojna enota, vrednote

Tovarištvo je jedro notranje povezanosti in trdnosti enote. Izraža se z medsebojnim spoštovanjem, s pomočjo in prijateljstvom. Tovarištvo povezuje pripadnike bojnih enot v negotovem in nevarnem okolju in prispeva k ohranjanju bojne morale. Je dejavnik zadovoljstva pri opravljanju vojaške službe. (Furlan (et al.), 2006, 19)

V bojni enoti je tovarištvo nujno potrebno za izvajanje nalog v najbolj neugodnih pogojih, ki jih prinaša vojna, krizne razmere in vojaška posredovanja po svetu. Uspešnost izvedbe zadane naloge je odvisna od trdnosti in povezanosti vseh členov v enoti. Močna povezanost pripadnikov in s tem velika bojna morala je ključ do uspeha v vseh vrstah bojevanja.

Razvijanje tovarištva je dolgotrajen postopek in vsebuje veliko različnih aktivnosti. Pri urjenju so pripadniki izpostavljeni neugodnim vremenskim pogojem, pomanjkanju spanca in povečani fizični obremenjenosti. To skupaj pripelje do stresa, ki je normalna reakcija na nenormalno dogajanje. Skupne športne aktivnosti pripeljejo do boljšega medsebojnega poznavanja in s tem posledično pripadnosti skupini. Pripadniki morajo biti izpostavljeni stresu, istim življenjskim pogojem, nevarnostim in izkušnjam, pri katerih se prebuja njihov bojni duh in večja pripadnost do enote.

Brez tovarištva je enota na bojišču obsojena na neuspeh. Nezaupanje med vojaki in poveljniki vodi do sporov in neizpolnjevanja ukazov. Neizpolnjevanje ukazov ter s tem neizvrševanje nalog je lahko kritičnega pomena za preživetje enote v bojnem okolju. Že sama odsotnost od doma je za vojaka velik stres. Četudi je vojak na misiji v bazi in dokaj varnem okolju, je odsotnost tovarištva lahko ključnega pomena pri njegovem preživetju. Odsotnost zaupanja, tovarištva in spoštovanja lahko na misiji vodi v depresijo.

ABSTRACT

Key words: comradeship, leadership, combat, combat unit, values

Companionship is the core of internal cohesion and strength of the unit. It is expressed by mutual respect, with help to each other and friendship. Companionship connects members of combat units in an uncertain and dangerous environment and contributes to the preservation of combat morale. Companionship is a satisfaction factor in the performance of military service. (Furlan (et al.), 2006, 19)

The comradeship in the combat unit is necessary to perform the tasks in the most unfavorable conditions, brought about by the war, emergency and military interventions around the world. Successful implementation of the given task depends on the strength and coherence of all elements in the unit. A strong link between members and a strong combat morale as a consequence is the key to success in any type of combat.

Developing of the comradeship is a long process and consists of a wide variety of activities. During the drill all members are exposed to unfavourable weather conditions, lack of sleep and increased physical load. All these reasons together lead to stress which is a normal reaction to abnormal events and situations. Collective sports activities leading to a better mutual knowledge and, consequently, belong to a group. Members must be exposed to stress, to the same living conditions, dangers and experiences in which their battle awakens the spirit and increases loyalty to the unit.

The unit on the battlefield is doomed to fail without companionship. Mistrust between soldiers and commanders lead to conflict and failure to perform commands. Failure to perform the orders and tasks can be critical for the survival of the unit in the battle environment. For a soldier the very fact of being away from home is great stress. Even if a soldier on a mission in the base and in relatively safe environment is the lack of comradeship can be crucial to his survival. The absence of trust, companionship and respect on the mission can lead to depression.

VSEBINA

1	UVOD	1
1.1	OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA.....	2
1.2	NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE	2
1.3	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE	3
1.4	UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE	3
2	OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	4
2.1	TOVARIŠTVO	4
2.2	VODITELJSTVO	4
2.3	BOJ	4
2.4	BOJNA ENOTA	5
2.5	VREDNOTE	5
2.5.1	<i>Pomen vrednot</i>	6
2.5.2	<i>Vrednostni sistemi</i>	6
3	OPREDELITEV VREDNOT OBOROŽENIH SIL	7
3.1	VREDNOTE V SLOVENSKI VOJSKI	7
3.1.1	<i>Domoljubje</i>	8
3.1.2	<i>Čast</i>	8
3.1.3	<i>Pogum</i>	9
3.1.4	<i>Lojalnost</i>	9
3.1.5	<i>Tovarištvo</i>	10
3.1.6	<i>Predanost</i>	11
3.2	PRIMERJAVA VREDNOT V SLOVENIJI IN DRUGOD	11
3.2.1	<i>Zvestoba</i>	13
3.2.2	<i>Dolžnost</i>	13
3.2.3	<i>Spoštovanje</i>	13
3.2.4	<i>Sopomoč</i>	13
3.2.5	<i>Integriteta</i>	13
4	POMEN TOVARIŠTVA V BOJNI ENOTI	14
4.1	TOVARIŠTVO V PRIMERIH.....	16
4.1.1	<i>Primer 1: Ciril Trilar- Čiro</i>	17
4.1.2	<i>Primer 2: Anton Keš - Stojan</i>	19
4.1.3	<i>Primer 3: Pomembnost tovarištva v vojaškem zdravstvu</i>	21
5	IZGRAJEVANJE TOVARIŠTVA	22

5.1	ŠPARTANSKA VZGOJA	23
6	POSLEDICE ODSOTNOSTI TOVARIŠTVA	27
6.1	BITKA PRI TERMOPILAH	28
7	SKLEP	30
8	VIRI, LITERATURA.....	32
	SEZNAM SLIK	34
	SEZNAM PREGLEDNIC	35

UPORABLJENE KRATICE

JLA - Jugoslovanska ljudska armada

KPS - Komunistična partija Slovenije

NOB - Narodno osvobodilna borba

OF - Osvobodilna fronta

SV - Slovenska vojska

TIGR - Trst, Istra, Gorica, Reka

ZDA - Združene države Amerike

1 UVOD

Tovarištvo v vojski je že skozi zgodovino imelo velik pomen. Pomoč soborcu ali celo žrtvovanje svojega življenja za nekoga je največ, kar lahko pripadnik oboroženih sil naredi pri opravljanju naloge. Tako pripadnik kot bojna enota morajo imeti predstavo o tem, kako pomembno je tovarštvo med njimi. Kakšen je pomen tovarštva v bojni enoti in kaj se lahko zgodi in kako se s tem soočiti, če tega ni. Za razumevanje pojmov tovariš, tovarštvo, tovariški je ključnega pomena enotno razumevanje značilnosti konfliktov, vojskovališča, kriz, varnostnega okolja, varnostnih groženj in tveganj ter osnov tovariškega koncepta bojne enote.

Bojne enote so zelo specifične organizacije, ki so se glede na svoje poslanstvo razvijale za potrebe vojaškega delovanja. Bojna enota deluje v najbolj neugodnih pogojih, ki jih prinaša vojna, pomen vrednote tovarštvo je v takšnih primerih eden najpomembnejših gradnikov.

Pri izgrajevanju tovarštva je potrebno biti pozoren na veliko dejavnikov ter biti potrpežljiv in vse skozi usmerjen k cilju. Nihanja so prisotna pri vseh enotah, vendar velja, da bolj kot je bila enota obremenjena med urjenjem ali spopadi, bolj so njeni pripadniki povezani.

Pripadniki oboroženih sil morajo negovati tovarštvo v enoti, saj občutek tovarštva in povezanosti krepi samozavest posameznika in enote. Pri tovarštvu gre za medsebojno pripadnost znotraj enote. S prisotnostjo tovarštva v enoti se povečuje uspešnost njenega delovanja.

1.1 OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA

Trdnost in notranja povezanost enote se kažeta s tovarištvom. Prisotno je medsebojno spoštovanje, pomoč soborcu in prijateljstvo. Ohranjanje bojne morale v negotovem in nevarnem okolju izhaja iz povezanosti, torej tovarištva. Prisotnost tega dejavnika se izraža kot zadovoljstvo pri opravljanju vojaške službe.

Bojna enota nujno potrebuje tovarištvo v svojih vrstah za delovanje v najbolj neugodnih pogojih. Od povezanosti in trdnosti vseh členov v enoti je odvisna uspešnost zadane naloge. Bistvenega pomena v vseh vrstah bojevanja je močna povezanost pripadnikov in s tem velika bojna morala.

Za razvijanje tovarištva je potrebno veliko različnih aktivnosti, kar je dolgotrajen postopek. Pripadniki morajo biti izpostavljeni urjenju, ki jih pripelje do stresa, istim življenjskim pogojem, nevarnostim in izkušnjam, s katerimi prebudimo njihov bojni duh in povečamo pripadnost enoti. Ekipne športne dejavnosti so pot do medsebojnega spoznavanja in pripadnosti skupini.

Odsotnost tovarištva za enoto ne pomeni nič dobrega. Nezaupanje ali občutek odrinjenosti lahko pripelje do neizpolnjevanja nalog. Na misiji ali krizni situaciji navidez majhna stvar, dogodek ali reakcija posameznika zelo hitro prerastejo v nevarnost. V enoti se formirajo skupine, ki se bojujejo za prevlado, namesto da bi skupaj poiskali pot do izvedbe naloge.

1.2 NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE

Namen diplomskega dela je analizirati pomembnost tovarištva in preučiti prednosti dobrega tovarištva v bojni enoti. Prikazati želim, kako zelo pomembna je ta vrednota in kaj se zgodi, če v enoti ni tovarištva.

Predstaviti želim načine graditve tovarištva v bojni enoti, kakšno vlogo imajo posamezniki ter kako močna je lahko skupina. Želim tudi prikazati, da je to dolgotrajen postopek, ki mora imeti podporo z vseh nivojev oboroženih sil.

Cilji diplomskega dela:

- predstaviti pomembnost tovarištva za preživetje in izpolnjevanje nalog,
- predstaviti načine razvijanja tovarištva,
- apelirati na pripadnike oboroženih sil k razvijanju tovarištva,
- pritegniti možne bralce in jim prikazati pomembnost tovarištva ter nakazati možne načine razvijanja tovarištva.

Trditve diplomskega dela:

1. Tovarištva se ne da ukazati, ampak ga je potrebno izgraditi.
2. Brez tovarištva ni uspeha na bojišču.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE

Predpostavljam, da je o tej temi veliko napisanega, vendar v obliki člankov, monografij in intervjujev z borci. To pomeni, da literature z obravnavanjem samo te vrednote ni, ampak je tovarištvo skrito v drugih vsebinah in ga je potrebno poiskati ter prepoznati.

Predvidevam, da bom omejen s pomanjkanjem novodobne slovenske literature in bom moral uporabiti tudi tujo literaturu.

1.4 UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE

Metode raziskovanja, ki jih bom uporabil v diplomskem delu so:

- zgodovinska metoda, s katero bom preučeval dogodke in primere tovarištva v vojaški zgodovini;
- metoda deskripcije, s katero bom opisal dejstva in definiral pojme;
- primerjalna metoda, s katero bom primerjal izkušnje različnih oboroženih sil in izkušnje posameznikov ter enot.

2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

2.1 TOVARIŠTVO

»Tovarištvo je jedro notranje povezanosti in trdnosti enote. Izraža se z medsebojnim spoštovanjem, s pomočjo in prijateljstvom. Tovarištvo povezuje pripadnike Slovenske vojske v negotovem in nevarnem okolju in prispeva k ohranjanju bojne morale. Je dejavnik zadovoljstva pri opravljanju vojaške službe.« (Furlan (et al.), 2006, 19)

Tovarištvo predstavlja značilno kolektivistično vrednoto in je ključnega pomena za krepitev in vzdrževanje skupinskega duha ter skupinskega dela. Zajema tudi vrednoti, kot sta spoštovanje in prijateljstvo. V kritičnih situacijah prispeva, da enota razmišlja in deluje usklajeno, kar vpliva na visoko bojno učinkovitost. Pri vsakodnevem delu pa zagotavlja zdravo klimo v vojaškem kolektivu. Občutek tovarištva in povezanosti krepi samozavest posameznika in enote. Z zavestjo, da vedno lahko računaš na druge, je vsem olajšano opravljanje dolžnosti. Zavest tovarištva in povezanosti nadrejeni razvijajo z lastnim zgledom.

2.2 VODITELJSTVO

Voditeljstvo je kompleksen proces, s katerim voditelj vpliva na posameznike ali skupino, da bi bila opravljena naloga oziroma da bi bilo delovanje za cilj čim bolj skladno in usklajeno. Voditeljstvo je najbolj prisotno v vojaškem, političnem in religioznem svetu. (Mahmutović, 2011, 9-11)

2.3 BOJ

» Boj je sestavljen iz neposrednih bojnih delovanj in dejavnosti, ki jih izvajajo posamezniki, skupine ter taktične enote ob sodelovanju in neposredni udeležbi moštva. Poteka samostojno ali znotraj bitke. Kot oblika bojnih delovanj ima boj dolg razvoj, saj se z njim zgodovina vojn in vojne veščine pravzaprav začne. V začetku je bil spopad

posameznikov oziroma skupin, rodov in plemen za obstanek. V boju so sodelovali vsi člani rodu ali plemena, kot orožje pa so uporabljali orodje.« (Unger, (et al.), 2004, 15)

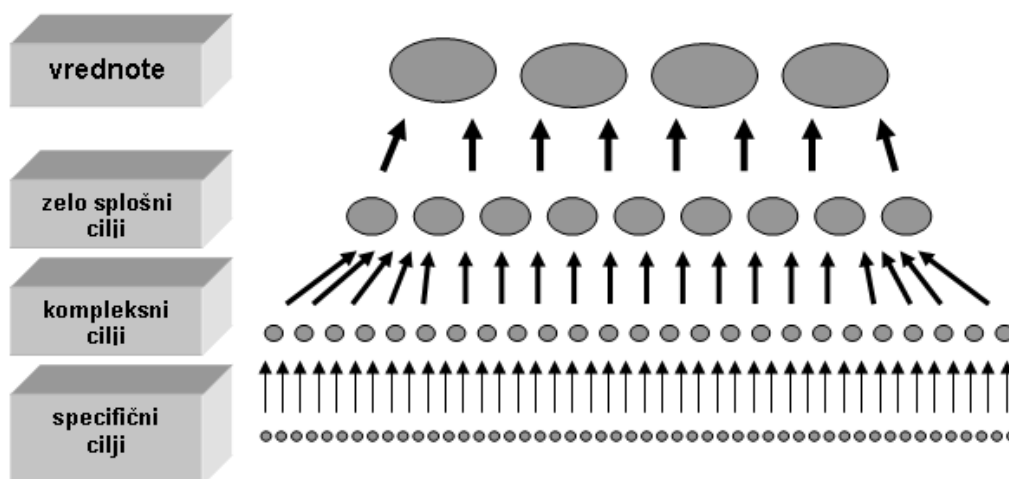
2.4 BOJNA ENOTA

Bojna enota je sila, ki pri srečanju s sovražnikom uporablja neposreden ogenj in manever. Ločevati jo moramo od sil, ki delujejo proti sovražniku s posrednim ognjem ali kakor koli drugače zagotavljajo bojno podporo manevrskim silam. (Unger, (et al.), 2004, 66)

2.5 VREDNOTE

Vrednote uvrščamo med psihološke pojme, ki imajo različno definicijo različnih avtorjev. Vsem je skupno, da so vrednote povezane z motivacijo. Musek navaja, da so vrednote naša prepričanja o tem, kaj je pozitivno, zaželeno ter cenjeno in dodaja, da tako vodijo ter usmerjajo naše delovanje. Po njegovem mnenju vrednote zavzemajo osrednje mesto v strukturi osebnosti posameznika in predstavljajo jedro kulture vsake organizacije; meni, da so vrednote urejene v sistem, v katerem se med seboj povezujejo. Prav tako opredeljuje vrednote kot najvišje oblike motivacijskih ciljev. (Musek, 2000, 10)

Slika prikazuje teorijo Musek (2000, 10) in predstavlja njegovo definicijo vrednost.

Slika 1: Vrednote kot motivacijski cilji

Vir: Musek 2000, 10

Motivacijske cilje si lahko predstavljamo na različnih ravneh. Na najnižji ravni so zelo specifični in konkretni motivacijski cilji. Na višjih ravneh so bolj splošni in abstraktni motivacijski cilji. Na najvišjih ravneh se motivacijski cilji generalizirajo v posamezne vrednote.

Vrednote po Musku nastanejo tako, da se najprej skupina specifičnih ciljev združi v kompleksen cilj, ki se nahaja na višjem nivoju. Več sorodnih kompleksnih ciljev tvori zelo splošni cilj in več splošnih ciljev tvori vrednoto.

2.5.1 Pomen vrednot

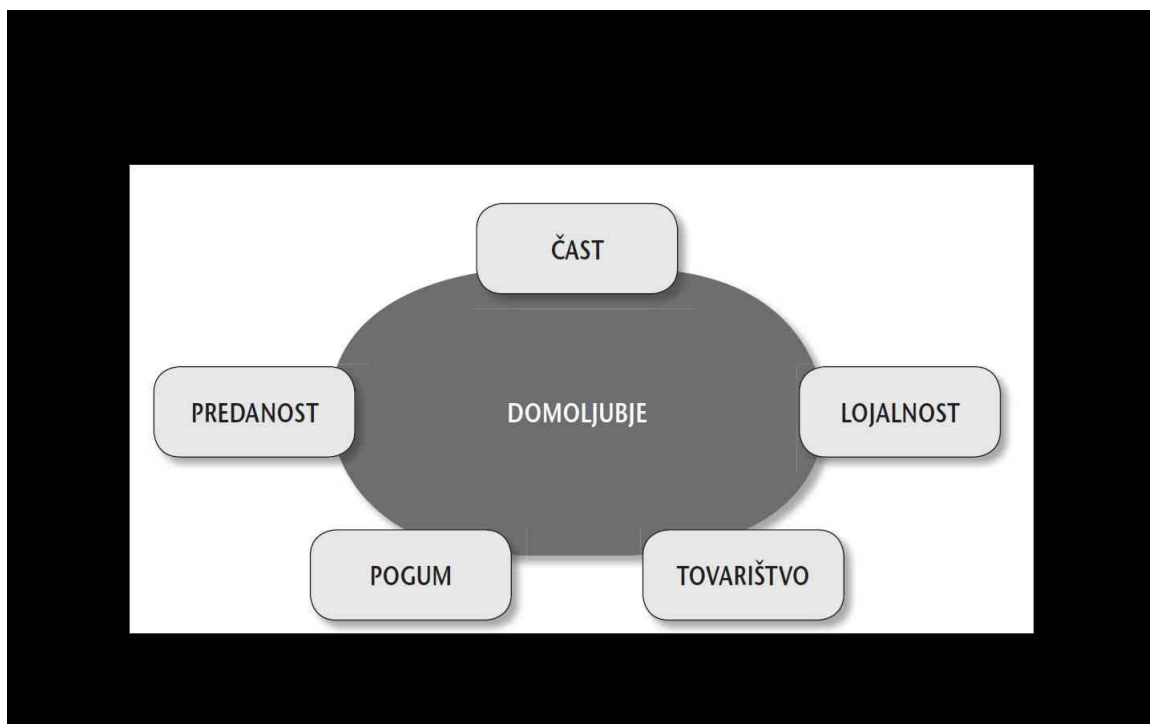
Vrednote nam pomagajo uravnati in usmerjati obnašanje. Nadgrajujejo motivacijo tako, da nam številne potrebe in pritiske prikažejo v pozitivni luči in pogosto tudi kot našo obvezo ter dolžnost. Vrednote nam pomagajo uravnati in usmerjati obnašanje. Pri razvoju ne smemo zanemarjati hierarhije vrednot, kamor sodijo izpolnitvene vrednote, ki zadevajo vse, kar naj bi omišljalo naše življenje in bivanje. S temi vrednotami usklajujemo tudi moralne vrednote. »Za zrelega in duhovno razvitega človeka so namreč izpolnitveni cilji lahko postavljeni nad moralne. Moralna načela in norme je treba spoštovati in v veliki večini primerov je tako tudi prav. Pa vendarle se zgodi, da se lahko npr.: družbene norme in zakoni razidejo z našo vestjo, t.j. z izpolnitvenimi, duhovnimi načeli. O tem ne more biti dvoma. So imeli prav ali ne tisti Nemci, ki so med drugo svetovno vojno pomagali Judom in jih skrivali, čeprav so pri tem hudo krivili državne zakone in še zlasti obstoječo nacionalsocialistično »moralo«. Nedvomno so ravnali po svoji vesti in nedvomno so imeli prav. V takšnih primerih je edino prav, da nam vest, torej izpolnitvene vrednote, narekujejo, kako odločati.« (Musek, 2000, 99)

2.5.2 Vrednostni sistemi

Vrednote pri posamezniku so organizirane v vrednostne sisteme, zanj je značilno, da se njegove prvine pojavljajo v določenih medsebojnih odnosih. Vrednote posameznika ocenjujemo kot pomembnejše od drugih in tako govorimo o hierarhijah. (Musek 2000, 14)

3 OPREDELITEV VREDNOT OBOROŽENIH SIL

3.1 VREDNOTE V SLOVENSKI VOJSKI

Slika 2: Vrednote slovenske vojske

Vir: Furlan (et al.), 2006, str. 18

Institucionalne vrednote Slovenske vojske so opredeljene z Vojaško doktrino, ki je najvišji vojaško strokovni dokument in podlaga za organiziranje ter delovanje Slovenske vojske. Gre za vrednote, ki naj bi jih vsak pripadnik Slovenske vojske ponotranjil skozi socializacijo v vojaški instituciji. Doktrina jim pripisuje gonilno silo pri uresničevanju poslanstva Slovenske vojske. Vojska je namreč institucija, katere temelj so vrednote. Izhajajo iz splošnih civilizacijskih vrednot, vrednot slovenske družbe in posebnosti narave delovanja vojske. Pomembne so tako za posameznika kot skupino, saj jim dajejo okvir za delovanje in vedenje. (Furlan (et al.), 2006, 17)

Čeprav se bomo v nadaljevanju z vsako vrednoto posebej seznanili, pa je pomembno zavedanje, da delujejo skupaj. To pomeni, da ne moremo le nekaterim izmed njih

pripisovati pomena in druge ignorirati. Med seboj so neločljivo povezane in se dopolnjujejo ter utrjujejo. Kot smo že opazili, je poznavanje vrednot le prvi korak pri njihovem sprejemanju, pozitivnem ocenjevanju, integriranju in ravnanju po njih.

3.1.1 Domoljubje

»Temeljna skupna vrednota pripadnikov Slovenske vojske je domoljubje. Domoljubje je zavest pripadnosti domovini Sloveniji in nesebično izvrševanje dolžnosti pri uresničevanju skupnih ciljev.« (Furlan (et al.), 2006, 18)

3.1.2 Čast

»Pripadnik Slovenske vojske je ponosen in mu je v čast, ker mu je zaupano, da podpira nacionalne interese ter prispeva k varnosti in blaginji državljanov Republike Slovenije.

Ponosen je, ker lahko prispeva k zmanjšanju trpljenja in k stabilnemu okolju v svetu. Svoje naloge izvaja pošteno in vestno ter skrbi za doseganje vojaških vrednot in vrednot družbe. Zaveda se, da je pripadnik učinkovite vojaške organizacije, ki ima ugled v slovenski družbi. Je pripadnik vojske, ki nadaljuje tradicijo boja Slovencev proti agresorjem in je odločilno prispevala k vzpostavitvi samostojne slovenske države.« (Furlan (et al.), 2006, 18)

Čast je mogoče razumeti tudi kot moralni kompas. Daje nam občutek ločevanja med dobrim in slabim. Če je domoljubje temeljna skupna vrednota, pa je čast vrednota, ki povezuje vse institucionalne vrednote vojske. Pripadniki namreč v okviru te vrednote skrbijo za doseganje vojaških vrednot in vrednot družbe. Prav tako povezuje tudi člane organizacije med sabo in tudi pripadnike vojske z družbo. Ti se zavedajo, da so pripadniki učinkovite organizacije, ki ima ugled v slovenski družbi. Takšno zavedanje pa je, kot smo ugotovili, v večji meri mogoče, če okolica odobrava naše obnašanje, saj to pozitivno vpliva na našo samopodobo. Čast je tudi motivacijski dejavnik. Povsem človeško je, da se cena tej vrednoti poveča, ko je ogrožena varnost države. Vsako nespoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter načel mednarodnega vojnega in humanitarnega prava je nečastno in v nasprotju z interesi Slovenske vojske.

3.1.3 Pogum

»Pripadnik Slovenske vojske je pri izvajanju nalog pripravljen uporabiti orožje s skrajnim namenom odvzeti življenje. Zaveda se, da je lahko pri uresničevanju poslanstva enote ogroženo njegovo življenje, življenje njegovih soborcev in podrejenih. Nadaljuje z izvajanjem nalog, čeprav so njegovi soborci ranjeni ali so izgubili življenje. Izraža iniciativo in vztraja na visokih standardih ne glede na čas trajanja naloge, intenzivnost naporov ali morebitno negativno sprejemanje njegovih naporov v javnosti.« (Furlan (et al.), 2006, 18)

Pogum ni odsotnost strahu, ampak je zmožnost, da strah postavimo na stran in storimo, kar je potrebno. Pripadnik se zaveda, da je njegovo življenje in življenje drugih lahko ogroženo, pa kljub temu vztraja pri nalogi. Kot fizični pogum je mogoče razumeti vse, s čimer premagujemo strah pred poškodbo ali bolečino. Moralni pogum pa zajema vztrajanje pri tem, ker meni, da je prav, kljub morebitnemu negativnemu sprejemanju njegovih naporov v javnosti. Človek, ki živi pogumno, ima tudi čast. Od vojaka se herojstva (predrznosti) ne zahteva. Čeprav so takšni primeri iz vojaške zgodovine (še zlasti za javnost) najbolj zanimivi, pa lahko privedejo do nepotrebnih izgub.

(Furlan (et al.), 2006, 18)

3.1.4 Lojalnost

»Lojalnost Republiki Sloveniji, Slovenski vojski in enoti povezuje pripadnike Slovenske vojske med seboj. Lojalnost Slovenski vojski pripadniku enote narekuje skrb za njeno učinkovitost. Lojalnost slovenski državi mu narekuje skrb za zaščito njenih interesov in krepitev ugleda v svetu. Lojalnost podrejenih do svojih nadrejenih je sestavni del lojalnosti vojaški organizaciji. Podrejeni so lojalni nadrejenim tako, da izvajajo povelja, ki uresničujejo poslanstvo Slovenske vojske in podpirajo interese Republike Slovenije. Lojalnost se izraža z medsebojnim zaupanjem in spoštovanjem ter discipliniranim in odgovornim opravljanjem dolžnosti.« (Furlan (et al.), 2006, 18)

Poveljnik se mora zavedati, da je lojalnost kot vrednota dvostranska, in sicer da je od podrejenega ne more pričakovati, ne da bi jo pred tem tudi sam udejanjal. Na formalni ravni jo sicer lahko zahtevamo s tem, da podrejeni izvajajo povelja ter disciplinirano in odgovorno opravljajo dolžnosti. Zgolj z govorjenjem o njej si zaupanja in spoštovanja (vrednoti, ki izražata lojalnost) ne moremo pridobiti. Pridobimo jo takrat, ko pripadnike uspešno urimo, z njimi pošteno ravnamo in živimo po načelih, o katerih govorimo. Lojalnost v svojem največjem obsegu se pokaže s tem, da podrejeni zaupajo poveljniku, da jih popelje skozi nevarnosti boja. (FM 22-100, 1999, 38)

Sestavina lojalnosti je tudi disciplinirano in odgovorno opravljanje dolžnosti. Poveljnik prevzema polno odgovornost za svoja ravnanja in ravnanja podrejenih ter ob tem ne prikrojuje resnice, da bi bila enota prikazana v boljši luči oziroma da bi se podrejeni bolje počutili.

3.1.5 Tovarištvo

»Tovarištvo je jedro notranje povezanosti in trdnosti enote. Izraža se z medsebojnim spoštovanjem, s pomočjo in prijateljstvom. Tovarištvo povezuje pripadnike Slovenske vojske v negotovem in nevarnem okolju in prispeva k ohranjanju bojne morale. Je dejavnik zadovoljstva pri opravljanju vojaške službe.« (Furlan (et al.), 2006, 19)

Tovarištvo predstavlja značilno kolektivistično vrednoto in je ključnega pomena za krepitev in vzdrževanje skupinskega duha ter skupinskega dela. Zajema tudi vrednoti, kot sta spoštovanje, prijateljstvo. V kritičnih situacijah prispeva, da enota razmišlja in deluje usklajeno, kar vpliva na visoko bojno učinkovitost. Pri vsakodnevnem delu pa zagotavlja zdravo klimo v vojaškem kolektivu. Občutek tovarištva in povezanosti krepita samozavest posameznika in enote. Z zavestjo, da vedno lahko računaš na druge, je vsem olajšano opravljanje dolžnosti. Zavest tovarištva in povezanosti nadrejeni razvijajo z lastnim zgledom.

3.1.6 Predanost

»Z vstopom v Slovensko vojsko se državljan Republike Slovenije obveže, da bo služil in izvajal svoje naloge povsod in vedno, ko bo to potrebno, ne glede na težave ali nevarnost. Predanost pri izvajanju vojaške službe od pripadnika Slovenske vojske zahteva požrtvovalnost in podrejanje osebnih ciljev vojski.« (Furlan (et al.), 2006, 19)

Takšno podrejanje osebnih ciljev pa ne pomeni zanemarjanje svojih potreb in potreb družine, saj bi lahko to povzročilo več škode kot koristi. Pri tem je mišljeno, da svoje odločitve in ravnanja ne sprejemamo z namenom, da bi gradili svojo podobo oziroma kariero na račun škodovanja ostalim oziroma izvršitvi nalog. (FM 22-100, 1999, 40)

3.2 PRIMERJAVA VREDNOT V SLOVENIJI IN DRUGOD

Tabela 1: Vrednote pri nas in drugod

SLOVENIJA	ZDA	ANGLIJA
Čast	Čast	Čast
Pogum	Pogum	Pogum
Lojalnost	Zvestoba	Zvestoba
Predanost	Dolžnost	Disciplina
Tovarištvo	Spoštovanje	Spoštovanje
Domoljubje	Sopomoč	Sopomoč
	Integriteta	

Vir: (<http://www.army.mil/values/>), (<http://www.army.mod.uk/join/20217.aspx>),

(Furlan (et al.), 2006, 18)

Iz primerjalne tabele vrednot je razvidno, da vse primerjane vojske za svojo vrednoto jemljejo čast in pogum. Tako kot je boj za domovino čast in privilegij, je pogum nujno potreben pri vojaški službi. Čast in pogum pa nista prisotna samo v vojni, temveč tudi na vseh mirovnih misijah.

Zvestoba je vrednota dveh vojsk, medtem ko ima ena vojska za vrednoto lojalnost. Po mojem mnenju gre za podobne zahteve do pripadnikov, saj si nobena od vojsk ne želi, da izuri posameznika, ta pa potem svoje znanje prodaja v civilnem podjetju ali med vojno prestopi na nasprotno stran. Za sprejem zvestobe in lojalnosti kot vrednote pri večini pripadnikov pa mora vojska ponuditi vsaj enake pogoje življenja, kot ga ponujajo druga podjetja.

Predanost, dolžnost in disciplina so vrednote s podobnim ciljem, ki je izpolnitev ukaza brez ugovarjanja. To pomeni postaviti cilje vojske pred svoje lastne, izvesti nalogo v celoti ne samo zaradi sebe, temveč zaradi vpliva na ostale pripadnike, ki so odvisni od uspešno izvedene naloge. Čeprav ima vsaka od vojsk vrednoto drugače zapisano, vse stremijo k istem cilju.

Dve vojski imata za vrednoto spoštovanje in sopomoč, medtem ko ima ena tovarštvo in domoljubje. Odsotnost tovarštva in domoljubja kot zapisanih vrednot pri dveh vojskah ne pomeni resnične odsotnosti le-teh. Domoljubje se privzgoji že med odraščanjem in ni prisotno samo v vojskah. Tovarištvo pa je dolgotrajen postopek, ki se ga ne da ukazati. Brez dvoma obe vojski spodbujata domoljubje in tovarštvo, vendar se zavedata, da je obe vrednoti potrebno izgraditi in negovati, ne pa samo zapisati.

Samo ena vojska ima kot vrednoto zapisano integriteto, kar pa zopet ne pomeni, da integriteta ni zaželeno povsod. Pri eni izmed vojsk, ki integritete nima zapisane kot vrednoto, se integriteta sicer ocenjuje pri letni oceni pripadnika.

Prišel sem do zaključka, da imajo vse vojske podobne cilje. Želijo si pripadnike, ki s svojim življenjskim slogom in normami vzbujajo spoštovanje v celotni družbi, veljajo za zanesljive ter nudijo oporo, podporo in pomoč vsem pripadnikom oboroženih sil.

Veliko ljudi ve, kaj pomenijo besede zvestoba, delavnost, spoštovanje, sopomoč, čast, integriteta in pogum. Živeti s spoštovanjem vseh teh vrednot pa ni za vsakogar povsem preprosto in samoumevno. Vojaki se naučijo teh vrednot med osnovnim bojnim usposabljanjem, od takrat naprej pa jih živijo vsak dan, v vsem, kar počnejo.

3.2.1 Zvestoba

Imeti je treba resnično vero in čutiti zvestobo do vojske, svoje enote in drugih vojakov. Zvest vojak je tisti, ki podpira vodstvo in je pripravljen poskrbeti tudi za sovojake.

3.2.2 Dolžnost

Izpolniti je treba svoje obveznosti. Izpolniti svojo dolžnost pa je več kot opravljanje dodeljenih nalog. Dolžnost pomeni izpolnitev naloge, ker to vpliva na ostali del ekipe. Delo vojske je kompleksna kombinacija misije, nalog in odgovornosti - vse v nenehnem gibanju. Delo navezuje eno nalogo na drugo. Potrebno je izpolniti svoje obveznosti kot del enote vsakič in se upreti skušnjavi, da sprejmemo "bližnjice", ki bi lahko ogrozile celovitost končnega izdelka.

3.2.3 Spoštovanje

Spoštovanje je tisto, kar nam omogoča, da cenimo najboljše v ljudeh, je zaupanje, da so vsi naredili svoje delo in izpolnili svojo dolžnost. Ključnega pomena v vojaškem pogledu je, da bodo vsi naredili vse, kar je v njihovi moči za izpolnitev naloge. Vojska je ena ekipa in vsak pripadnik nekaj prispeva.

3.2.4 Sopomoč

Dobrobit naroda, vojsko in svoje podrejene je treba postaviti pred svoje cilje in koristi. Prepoznati potrebo in nuditi pomoč sodelavcem in podrejenim. Vsi se morajo zavedati, da jim bo soborec v kriznih trenutkih stal ob strani ter imel podporo celotne enote.

3.2.5 Integriteta

Integriteta je kakovost, ki se razvija z upoštevanjem moralnih načel. To zahteva, da delaš, kar govoriš, tudi v prostem času.

4 POMEN TOVARIŠTVA V BOJNI ENOTI

Zame je najpomembnejša vrednota tovarištvo. Vrednote se ne učijo, temveč se vzgajajo. V vsakem okolju, v družini, šoli, pa tudi v vojski. Družba in država lahko veliko pripomoreta k temu. Pomembni so tudi ideali oziroma primeri. Načeloma se vzgaja s primerom. Težko si predstavljam, da bo tovarištvo kot vrednoto vzgajal nekdo, ki mu je tovarištvo tuje.

O tovarištvu govori Vojaška doktrina. Pod pojmom tovariš razumemo človeka, s katerim nas povezujeta enak poklicni položaj ali pripadnost isti skupini. Torej je tovarištvo odnos med tovariši, ki preraste v zavest o povezanosti s soborci in enoto. Izkazuje se v pripravljenosti pomagati sočloveku. Biti tovariš pomeni ne gledati samo nase, temveč poznati tudi zaveze do drugih, čeprav te niso zapisane s pravnimi pravili. Tovarištvo je pojem, ki je vedno imel pomen iskrenega sodelovanja med ljudmi, ki so se pripravljene v skupno dobro odreči nekaterim svojim privilegijem, potrebam ali celo željam. Tovarištvo je zavest o povezanosti s tovariši in pripravljenost pomagati jim, deliti dobro in slabo. Med vojaki mora vladati tovariški duh. Izraža se z medsebojnim spoštovanjem, pomočjo in prijateljstvom. Tovarištvo je jedro notranje povezanosti in trdnosti enote. Povezuje pripadnike enote v negotovem in nevarnem okolju in prispeva k ohranjanju bojne morale. Pravi tovariš ne zapusti svojega soborca v nesreči, pravi tovariši si med seboj pomagajo.

Tovarištvo je pomembno predvsem pri odzivu pripadnikov v kriznih situacijah. Če si pripadniki med seboj zaupajo in vedo, da se lahko zanesejo na vsakega posameznika, potem se bodo na situacijo odzvali samozavestno. Ta vrednota daje enoti dodano vrednost in je pomembna za psihično stabilnost posameznikov, ki tvorijo enoto. Sama pomembnost vrednote se pokaže, ko so pogoji težki, enota izčrpana in ni videti izhoda. Samo povezanost in zaupanje enoto pripelje do preživetja.

Tovarištva v enoti je potrebno utrjevati. Vsak pripadnik je dolžan utrjevati tovarištvo v enoti in spoštovati pravice svojih soborcev ter vseh drugih vojaških oseb. Nadrejeni in podrejeni so si dolžni med seboj izražati spoštovanje in si medsebojno zaupati. Odnos mora temeljiti na poštenih, korektnih in odprtih komunikacijah.

Včasih je dovolj že, da samo poslušajo eden drugega. Nadrejeni pa morajo s svojim zgledom razvijati zavest tovarištva in krepiti povezanost pripadnikov v vojaškem kolektivu. Torej vodijo s svojim primerom.

Slika 3: Tovariši

Vir: Tovarištvo [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:

<http://www.army.mil.nz/at-a-glance/news/army-news-archive/archived-issues/2007/380/image-gallery/4.htm>

Vodja, ki ceni ljudi in spoštuje njihova čustva, se zna poslužiti tovariškega načina vodenja. Harmonija, zadovoljstvo in sreča zaposlenih ter ubranost celotnega tima, so najvišji ideali ter cilji, katerim sledi tovariški vodja. Ta slog je lahko za koga, v smislu storilnosti, tudi vprašljiv. Seveda, če vodja vedno uporablja ta slog, je to lahko tudi škodljivo, saj se lahko zgodi, da sodelavci pričnejo to njegovo tovarištvo izkoriščati. Je pa občasno posluževanje tega sloga, zaradi pozitivnih učinkov na ozračje v enoti, lahko zelo dobrodošlo. Vodja, ki zna svojim sodelavcem občasno, v težkih časih, ponuditi čustveno oporo, lahko neverjetno okrepi lojalnost in povezanost.

Tovariški slog izboljšuje razpoloženje zaposlenih in je primeren, kadar želimo izboljšati komuniciranje ali povrniti zaupanje v tim ali organizacijo.

Slika 4: Kolektivni duh

Vir: Predator [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:

<http://predatorhaven.blogspot.com/2011/05/combat-stress-bin-laden.html>

Zvestoba enoti je kot preizkus posameznikovega življenja. Osebni spor je že jutri lahko pozabljen, če je med posamezniki razvito tovarištvo.

Vse to gledamo danes lahko na vojaških fotografijah kot dokument časa. Sontag (2006) pravi, da je vsekakor fotografija zgodovinsko pričevanje nekega obdobja »tako kot večina zgodovinskih pričanj,« ki jih je videla in zabeležila tako v času 60-ih let kot kasneje 90-ih na Balkanu.

O tovarištvu v zgodovini priča tudi veliko fotografij iz vojn, kjer ljudi nevede poveže ista usoda in delijo skupaj dobro in slabo.

4.1 TOVARIŠTVO V PRIMERIH

Dobro tovarištvo naj bi imelo dobro vzdušje, ki se ustvari le s solidarnostjo tudi v najbolj zahtevnih razmerah, z obzirnostjo, samoodpovedovanjem, disciplino, pogumom, požrtvovalnostjo, skromnostjo, s sproščenostjo in še čim.

Kar nekaj je pokazateljev prisotnosti tovarištva, kot so naprimer medsebojno pozdravljanje, skupno obedovanje in druženje.

Med opravljanjem vojaške službe pripadniki utrjujejo tovarištvo v enoti in s tem krepijo vojaški kolektiv. (Kodeks, 2009)

4.1.1 Primer 1: Ciril Trilar- Čiro

Pomembnost tovarištva za preživetje in izpolnjevanje nalog je razvidno tudi iz ene izmed izpovedi iz narodnoosvobodilnega boja. Ciril Trilar – Čiro¹ je zapisal, da je tovarištvo tako globok pojem, da ga marsikdo ne pojmuje in ne more razumeti, je beseda, ki prekaša najgloblje sorodstvene vezi. Le dober tovariš bo pomagal tudi v najbolj kritičnih življenjskih trenutkih in žrtvoval za tovariša največje napore in tudi svoje življenje.

V stari Jugoslaviji je marsikateri napreden delavec, zaradi preganjanja od takratnih oblasti, znal preceniti, kaj je tovarištvo zaradi tega, ker je trpel in ga nihče ni mogel bolje razumeti kot le njemu enak sotrpin v naprednih delavskih organizacijah. Tudi sam je spoznal pravo tovarištvo prvič, ko je v šestnajstem letu starosti postal član gledališke skupine društva Svobode 1930 leta na Jesenicah. Kot čevljarški vajenec je čutil potrebo, da se priključi neki organizaciji, v kateri bi našel ljudi, ki bi ga razumeli. V svoji mladosti je doživel preobrat, ko se je pridružil organizaciji in tako postal pravi komunist. Nudili so mu izobrazbo proletarca. Čeprav je bila izobrazba skromna, so jih odlikovala še razna dejanja, kot to, da so ga, čeprav mladega človeka, imeli za sebi popolnoma enakega. Zato je še danes hvaležen tovarišem in tovarišicam, ki so bili res tovariški. V letu 1941, ko je prihrumel okupator z namenom, da zagospodari nad kraji in ljudstvom, so komunisti prvi stopili na branik svoje slovenske zemlje in z orožjem v roki branili svoje ljudstvo. Tudi sam je zgrabil za puško, se priključil svojim tovarišem, saj je bilo njegovo mesto med njimi. Vodil jih je narodni heroj, tovariš Jože Gregorčič. V tej neenaki borbi s sovražnikom, ki je bil oborožen z vso tehniko, so v začetku lahko vzdržali res samo tisti, ki so imeli v sebi pravo komunistično zavest, ki jim je dala moč, da so izvrševali vse naloge. Tudi tedaj so vsi ti pokazali, kaj je pravo tovarištvo.

Ena od zgodb o tovarištvu se je dogajala v tretji četi Cankarjevega bataljona pod Stolom. Sredi decembra 1941. leta so se po neuspeli akciji v Mostah umikali v največjem snegu in mrazu čez Jelenkamen v Črni vrh. Po maršu, ki je trajal vso noč in še pol dneva, so prispeli na Cednikov rovt. Tam so odprli malo kuhinjo, zakurili ogenj in pričeli sušiti obleko ter greti svoje premražene ude. Zaradi visokega snega so bili primorani ostati nekaj dni v skednju. Čeprav so bili skoraj brez hrane, so vendar vzdržali pet dni, v katerih

¹ Ciril Trilar – Čiro: partizanski borec jeseniške čete.

jim je tovariš Viktor Stražišar razlagal marksistično in leninistično literaturo. Med njimi je bil tudi španski borec Franc Potočnik, ki jim je pripovedoval zgodovino španske revolucije in vlogo fašizma v tej borbi španskega naroda in jim je jasno prikazal tudi njihovo bodočnost v borbi z nemškimi fašisti. Tovariš Potočnik je bil zelo bolan. Pri operaciji so mu odstranili tri četrtine želodca. Zaradi tega bi moral imeti dietično hrano, kar seveda v partizanih ni bilo mogoče in je zato močno opešal. Bili so prepričani, da ne bo dolgo vzdržal naporov, ki so jih morali prenašati. Skrbelo jih je, kaj bo z njim in z njimi, saj niso imeli kaj jesti. Po daljšem posvetovanju s Poldetom Stražišarjem, komandirjem in ostalimi, so se odločili, da bodo šli nekateri v dolino k znancem po hrano in po zdravila za tovariš Franceta. V mraku so prišli na Murovo. Pri nekaterih znancih so dobili razne dobrote, in ko so povedali, da imajo bolnika, jim je Cednikova mama primaknila še steklenico žganja, nekaj medu in vseh vrst zdravilnih rož. S polnimi nahrbtniki hrane so se srečni in utrujeni vračali v Črni vrh. Tudi soborci so bili zelo veseli, ko so zagledali razne dobrote, ki so si jih domačini odtrgali od ust. V njihovi četi je bil ekonom tovariš Jerala, ki je prevzel vso hrano, da bi jo pravično razdelil. Nastala je debata o razdelitvi hrane in zedinili so se, da naj bodo sladke dobrote za bolnega Franceta. Nihče ni hotel vzeti ničesar, ampak je vsak dejal: »Jaz sem zdrav in mi je vseeno, kaj pojem. Samo da sem sit.« Tovariš Francetu so se orosile oči, pa čeprav je bil prekaljen borec in je spraševal: »Tovariši, s čim sem si zaslužil toliko pozornost?« Tako je moral bolni tovariš popustiti in sprejeti sklep, njim pa je ekonom skuhal krompirjevih žgancev, jih močno zabelil, za povrh pa je vsak dobil zajemalko vročega čaja. Najbolj srečni so bili, ko so lahko spet prižgali tudi vsak svojo cigareto, saj ta »žlahтна travica« ustvarja dobro voljo pri ljudeh. Morala med njimi je bila na visoki stopnji, saj so bili trdno prepričani, da njihova borba ne bo zaman, pa četudi za ceno življenja nekaterih. Tovariš Potočnik jim je tisti večer dejal, da tako tovarištvo mora imeti lepe uspehe, da je v skupnosti moč in da je borba, ki jo vodijo komunisti Jugoslavije, pravična in kot taka mora doživeti zmago. (<http://www.jlib.si/pdfs/1961-004.pdf>)

Iz zgodbe je razvidno, kako malo je potrebno za dvig morale. Na vseh nivojih se čuti prisotnost tovarištva. Najprej se kmetje odrečejo svoje hrane in jo dajo partizanom, potem pa se borci enotno odločijo in prepustijo priboljške bolnemu soborcu. Zelo pomembno je tudi dejstvo, da je skupina, ki je šla po hrano, to tudi prinesla v tabor in si je ni že med potjo razdelila ali pojedla. Borci so bili prepričani, da bodo vsako stvar pravično delili. Trdno prepričanje v pravičnost in zmago jih je držala pokonci tudi, ko je bilo zelo težko.

Kar bi si veljalo zapomniti tudi v današnjih časih, je, da manj kot imamo, manj potrebujemo, da smo srečni in zadovoljni.

Slika 5: Tovarištvo v partizanih

Vir: Nob [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:

<http://www2.arnes.si/~ljgozzb1/avgust.html>

4.1.2 Primer 2: Anton Keš - Stojan

Anton Keš – Stojan je artilerijski podpolkovnik, rojen leta 1925 na Baču. Že zgodaj je začel sodelovati s TIGR-om; deloval je kot njihov kurir. Leta 1941 se je pridružil OF. Deloval je kot aktivist, leta 1942 pa postal borec brkinske čete. Anton Keš – Stojan se je 27. 6. 1944 skupaj z Vinkom Hacetom kot kurir vračal z javke nad Slavino. Da je na območju veliko Nemcev in domobrancev, so ju opozarjali že številni domačini tamkajšnjih vasi pa tudi borci 18. brigade. Bližala sta se progi med Šempetrom in Postojno, saj sta jo na svoji poti morala prečkati. Prvi jo je premagal Stojan, za njim pa še Hace. Pri mostu čez reko Pivko je nekdo zavpil: »Stoj! Kdo je tam?«. Ker sta na poti na javko prav na tem mestu srečala vojake 18. brigade, sta sklepala, da so tudi tokrat partizani. Po nekaj minutnem »verbalnem« tipanju je Hace nečakano zavpil: »Fantje, šale je dovolj! Saj vendar vidite, da smo partizani!«. Počilo je, takoj zatem še drugič in tretjič. Sovražnik jih je zasul s »točo krogel« (z njima je bila tudi mlada partizanka, ki se jima je na poti pridružila). Stojana je vrglo na tla. Zadet je bil v levi kolk. Slišal je ženski krik, ki je takoj utihnil. Kdo je bila njuna spremljevalka in kaj se je z njo zgodilo, Stojan ni nikdar izvedel. Hace je stekel nazaj k progi, vendar so bili tam že Nemci. Z raketami so osvetljevali progo in ob tem streljali. Hace se je moral vrniti.

Domobranci so se med tem pognali proti ranjenemu Stojanu. Ta je izstrelil dva rafala, ki je domobrance pritisnil k tlom. K Stojanu je vmes pritekel Hace. Stojan mu je dopovedoval, da je ranjen in da se ne more nikamor ganiti. Hace ga je zagrabil in odvedel do struge reke Pivke. Naložil ga je na ramena in prebredel vodo, medtem pa so domobranci že tekli čez most, a jih je Hace prehitel. Od nevarnega kraja sta se oddaljevala le počasi in za njima je bilo slišati glasove. Stojanu se je zdelo, da ju bodo domobranci vsak čas ujeli in pobili. V njem je kljuvala misel, da jima ne bo uspelo. Bolečina v nogi je postajala vse hujša. Stojanovo malodušje se je povečevalo in Hacetu je sugeriral, naj ga pusti v grmovju. »Ali se bova rešila oba ali pa nobeden!« mu je odvrnil Hace. Na ramenih ga je nosil kot vrečo. Bolečina je postala hujša od strahu in previdnosti. Stojan je glasno stokal in Hacetu ponovno rotil, naj ga pusti. »Nikamor nočem... Ne zdržim več!« je kričal. V Hacetu je naraščala jeza. »Potrpi, hudiča! S tem boš oba pogubil!« mu je zabrusil, a ni pomagalo. Stojan ni hotel več nikamor naprej. Ko je Hace sprevidel, da Stojana ne bo mogel pregovoriti, ga je nekajkrat udaril po nosu, da se je Stojanu ulila kri. Potem si ga je ponovno oprtal in nesel naprej. Po štirih urah hoje ga je prinesel do Petelinskega jezera. Hacetova obleka je bila vsa krvava, bil je bled in izčrpan in le stežka je lovil sapo v jutranjem hladu. Stojana je odvedel v gosto grmovje in šel po pomoč. Ranjenca so prenesli v partizansko bolnišnico, od koder je bil kasneje z letalom prepeljan v Bari. Po ozdravitvi se je Stojan pridružil 10. dalmatinski brigadi in postal kasneje pripadnik 5. prekomorske in 15. brigade. Leta 1966 je izstopil iz KPS in JLA, ker je bil razočaran nad odnosi do Slovencev. Vinko Hace je kmalu po Stojanovi evakuaciji v Italijo padel. (Keš – Stojan, 2009, 47-49).

Iz primera se vidi pravi pomen tovarištva, to je tveganje svojega življenja za pomoč soborcu. Zavedanje, da tudi če boš ranjen obležal na bojišču, ne boš nikoli ostal sam in pozabljen, je neprecenljivega pomena za učinkovitost posameznika in enote. V takih trenutkih se stkejo vezi, ki borce držijo skupaj vrsto let. Po takih izkušnjah so pripadniki pripravljani za soborca storiti praktično vse.

Primer pa lahko pogledamo tudi iz drugega zornega kota. Pripadnik, ki je bil ranjen, si je na vsak način želel, da bi se ga soborec rešil in s tem poskrbel za sebe. To pomeni, da bi rajši ostal na mestu in z orožjem kril soborca, da bi se ta rešil neglede na posledice, ki so lahko ujetništvo, mučenje ali takojšnja smrt.

4.1.3 Primer 3: Pomembnost tovarištva v vojaškem zdravstvu

Ljubica Jelušič je kot ministrica za obrambo na spominski slovestnosti na Hudem polju v spomin ranjencem in osebju iz bolnišnic Pavla in Franja v govoru povedala, da so vrednote partizanstva vtakane v slovensko vojsko.

»Takšnega sporočila o pogumu, vztrajnosti, potrpežljivosti in humanosti ne moremo najti nikjer na svetu, niti v naši bivši skupni državi. Prepričana sem, da smo te vrednote vtakali v najgloblje bistvo Slovenske vojske. Vtkali v njene pripadnike, v njeno zdravstveno osebje,« je med drugim dejala Jelušičeva. Od avgusta 1944 do konca druge svetovne vojne je bilo v zavezniške bolnišnice prepeljanih okoli 2000 ranjenih partizanov, civilistov in bolnega osebja. Ko je razmišljala o vrednotah neizmerne humanosti, neizmernega žrtvovanja za svojega ranjenega soborca med drugo svetovno vojno, se je vprašala, ali so te vrednote vtakane tudi v sedanje zdravstveno osebje. »Prepričana sem, da bo tako kot med drugo svetovno vojno, ko se je v 121 bolnišnicah zdravilo več kot 15.000 borcev, med našimi zdravniki prevladala humanost in skrb za bolnika. In ne, da bodo prevladali administrativni spori. Vse, kar smo prenesli iz druge svetovne vojne, naj bo vtakano v slovensko družbo.« (<http://www.dnevnik.si/clanek/1042383883>)

Iz govora se vidi pomembnost vojaškega zdravstva in nesebične pomoči. Specifičnost zdravstva je tudi v tem, da niso dovolj le želja, dobra volja, nesebičnost ali odrekanje, temveč je na prvem mestu strokovna usposobljenost. Tako usposobljenemu kadru pa je potrebno med šolanjem privzgojiti vrednote, ki so jih imeli njihovi predhodniki v partizanskem boju.

5 IZGRAJEVANJE TOVARIŠTVA

Izgrajevanje tovarištva je dolgotrajen postopek in vsebuje veliko različnih aktivnosti. Med urjenji so pripadniki izpostavljeni neugodnim vremenskim pogojem, pomanjkanju spanca in povečani fizični obremenjenosti. To skupaj pripelje do stresa, ki je normalna reakcija na nenormalno dogajanje. Skupne športne aktivnosti pripeljejo do boljšega medsebojnega poznavanja in s tem posledično pripadnosti skupini. Pripadniki morajo biti izpostavljeni stresu, istim življenjskim pogojem, nevarnostim in izkušnjam, pri katerih se prebujata njihov bojni duh in večja pripadnost do enote. Pri izgrajevanju tovarištva prihaja do zadovoljstva. Snovi, ki zagotavljajo zadovoljstvo, dajejo občutek sreče, vznesenosti in evforije, so pravzaprav skrite v nas samih, ker smo mi tisti, ki jih tvorimo in posedujemo.

Hormoni so del našega notranjega okolja, prenašalci sporočil med živčnimi in ostalimi celicami. Vplivajo na številne nivoje v našem notranjem okolju in prav hormoni so tisti, ki nam lahko ustvarijo blažene občutke, med drugim uravnavajo naša čustva, vedenje, spolnost ali nas vodijo v drugo skrajnost odvisnosti.

Hormoni so naravni neurotransmiterji (prenašalci sporočil v živčevju), ki prenašajo informacije preko živčnih končičev od ene do druge celice. Na ta način vsaka celica v telesu prejme natančno navodilo o tem, kaj mora delati, storiti. Na primer, ko smo pod stresom, hormoni pošiljajo žlezam sporočilo, da morajo izločati kortizol. Pod vplivom kortizola se stanje kardiovaskularnega sistema normalizira in telo spet deluje normalno in s pomočjo tega mehanizma obvladujemo stresne situacije.

Oksitocin je hormon, ki ga izloča možganska žleza hipotalamus. Ta hormon je zadolžen za nežnost. Pod njegovim vplivom si zaželimo objema ljubljene osebe, ljubkovanja in ljubljenja. Ta isti hormon igra pomembno vlogo v stimulaciji refleksa izločanja materinega mleka, sproža kontrakcije maternice med porodom in vpliva na izrivanje placent. Manj znano je, da se izloča med spolnim odnosom, izločanje pa lahko sprožijo seksualne fantazije, sanjarjenje o partnerju ali masturbiranje. Najvišjo vrednost v telesu doseže eno do dve minuti po orgazmu – a ne glede na to, ali vrhunec dosežemo s partnerjem ali solo, se njegovo delovanje hitro razblini. V naslednjih desetih minutah se namreč nivo hormona oksitocina vrne na običajno raven. Ta hormon je poseben, ker

nima zamenjave – ni snovi, ki bi jo lahko pojedli ali popili in ga tako naredili dejavnega. Preprosto: kemija je ali pa je ni! Oksikontin je tudi hormon dobrega počutja, zmanjšuje strah in niža raven stresnega hormona kortizola, niža krvni pritisk.

Znanstveniki so odkrili, da v bojnem stanju po žilah vojakov tečejo iste kemikalije kot pri skrbečih materah, kar pomeni, da drug do drugega vzpostavijo močne vezi in postanejo izjemno agresivni do nasprotnikov – tako kot matere, ko začutijo, da je njihov otrok v nevarnosti. Skrivnost tiči v hormonu oksitocin, ki nastane ob velikem stresu ali ob socializaciji posameznika.

Z uporabo računalniške simulacije so znanstveniki odkrili, da so se prostovoljci, ki so bili izpostavljeni odmerjeni količini tega hormona, hitreje navezali na druge člane v svoji skupini, hkrati pa postali veliko bolj sovražni do drugih.

Dr. Carsten De Dreu z univerze v Amsterdamu je odkritja objavil v publikaciji Science, ob tem pa povedal: »Oksitocin je kot dvojno orožje. Posameznik je bolj naklonjen svoji skupini, a bolj agresiven do tistih izven nje.«

Po njegovem mnenju se je produkcija oksitocina, ki se poveča v času stresa in pri novopečenih materah, razvila v prazgodovini, ko so ob pomanjkanju hrane lovci začeli skupaj loviti, skupine lovcev pa so morale zaradi preživetja tekmovati med seboj. (<http://www.dnevnik.si/zdravje/1042366303>)

Nobenega dvoma ni, da vojaki, ki so preživeli krizne trenutke skupaj ostanejo trdneje povezani, kot tisti, ki niso bili podvrženi podobnim situacijam. Iz članka je razvidno, da je povezanost moštva lahko tudi dvorezen meč. Vsak dan se srečujemo z rivalstvom med vodi ali četami. Enota drži skupaj, vendar se kaj hitro lahko obrne proti drugi enoti, zato je potrebno pazljivo voditi različne medsebojne športne tekme ali vodne in četne vaje. S pravim vodenjem se to povezanost lahko usmeri v pravo smer in ne v neljube dogodke.

5.1 ŠPARTANSKA VZGOJA

Mesto Šparta je imela v vojni zgodovini eno močnejših vojska. K temu je najbolj pripomogla njihova vzgoja, tako imenovana špartanska vzgoja ali agoge. V čete za urjenje so bili izbrani pri sedmih letih. Ti fantje so živeli ločeno od družine, pod vodstvom vodij in pod nadzorom državnega upravnika. Njihovo življenje je bilo

podvrženo urjenju, kjer so si utrdili telo. Z drugimi skupinami iste starosti so tekmovali v športu in preizkušnjah vzdržljivosti. Pri dvajsetih letih so že bili nastanjeni v vojašnici. Pri tridesetih so postali enakovredni možje in prevzeli enakovredno državljanstvo. Zgodovina kaže, da verjetno nobena druga družba ni bolj izpopolnila sistema urjenja vojakov. (Keegan, 2005, 336)

Brez dvoma je eden od pogojev za uspeh človeka v življenju pravočasen začetek treningov ali učenja svoje panoge. Kdorkoli bi danes začel usposablјati vojake pri sedmih letih, bi imel pri dvajsetih letih najbolj izurjene posameznike. Tukaj sem odmisllil vse družbene in zakonodajne omejitve.

Tovarištvo pomeni pripraviti ljudi, da si bodo s poveljstvom delili skupni cilj, v nevarnosti pa se bodo skupaj neustrašno bojevali na življenje in smrt. (Sun, 1996, 17-31)

V tem stavku je ključ do uspeha. Bojevati se in zaupati soborcu svoje življenje, pri tem pa biti pripravljen dati življenje za kogarkoli iz enote.

Pepernik (2005) opisuje pričevanja tovariša in njegovih kolegov, ki so bili proti svoji volji potisnjeni v kolesje velike vojne, o tegobah frontalnega vsakdana. Pomanjkanje spanja in hrane, stalne nadloge in bolezni in uši, strahovita žeja, v kateri so vojaki pili svoj lastni seč, so dejavniki, ki so po nekaterih ocenah pobirali še celo bolj krvav davek kot svinec in jeklo. A kljub nenehni prisotnosti smrti so vojaki zdržali. Po vojni svojih izkušenj niso vnovčili, ostal jim je le večni spomin na prestano klanje, a vseeno je v tej grenkobi ostalo tudi nekaj prijetnih izkušenj, ki so ostali z njimi tudi kasneje, in to je tovarištvo.

Spomin na vse težave in stresne situacije bo ostal v zavesti vedno dlje kot pa lepe zadeve. To najlažje razumemo tako, da primerjamo kako smo si katero stvar, ki smo se jo kdaj koli v življenju naučili, zapomnili. Vse, kar sem se naučil zlahka, sem tudi hitro pozabil. Pri usposablјanjih, kjer je čez dan tekel znoj, čez noč pa smo se tresli od mraza, sem si zapomnil vsak trenutek.

Dober primer izgrajevanje tovarištva je razviden tudi iz vojne za Slovenijo leta 1991, ko so se slovenski rezervisti, ki so sestavljali enoto teritorialne obrambe, in aktivni ter rezervni slovenski policisti lahko preoblikovali v bojavnike. Zato je bilo potrebno veliko dejavnikov: praviloma je šlo za splet osebnih značilnosti ter osebne pripravljenosti na boj, motivacijo, ki jo prispeva vojaška organizacija ali politični sistem, ter pritiskov in

občutkov enote, ki jih prispeva vojaška organizacija ali politični sistem, ter pritiskov in občutkov enote, ki ji posameznik, vojak pripada.

Jelušičeva v knjigi *Legitimnost sodobnega vojaštva* pravi, da za pripadnike teritorialne obrambe med vojno v Sloveniji ne more trditi, da so bili že od prvega dne vpoklica pravi borci. Borec je namreč pripadnik oborožene enote, ki je sposoben in pripravljen izpolniti ukaze nadrejenih, ravnati zbrano in pogumno ne glede na strahove, pri čemer mora zavestno opustiti osebne zadržke do streljanja. Položaj borca na fronti ali bolje v bojnem stiku je mešanica nevarnosti, osamljenosti, samozaupanja in pripravljenosti na poškodbe in smrt. Bojni stik odločilno resocializira ljudi in jih diferencira. Večina vojakov sprejme psihične napore ob prvem streljanju - tako imenovanem ognjenem krstu. Praviloma gre za čas ob zadolžitvi prvega bojnega streliva in čas po prvem ukazu za streljanje. To so trenutki, ko se zavedajo, da bodo ubijali in da so lahko ubiti. V primerjavi z vojnami, ki jih poznamo iz zgodovine, ali v primerjavi z dolgotrajnostjo vojne na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini se zdi, da se zaradi kratkotrajnosti slovenske vojne pri borcih niso uspele razviti vse značilnosti. Iz raziskave, ki je bila opravljena po koncu vojne s pripadniki Teritorialne obrambe, ki so bili neposredno v bojnem stiku z jugoslovansko vojsko, pa je razvidno, da so kljub kratkotrajnosti vojne ti vojaki spoznali tako dvome pred bojem kot tudi strah in pogum, tipične občutke vojne. Če vemo, da so bili pripadniki partizanske vojske iz druge svetovne vojne vsaj 40 let pomembni socializatorji jugoslovanske in slovenske družbe za domoljubne vrednote in s tem tudi za legitimiranje oboroženih sil, ki so se v vojni bojevale, potem moramo upoštevati, da so bili borci iz slovenske vojske bržkone pomembni socializatorji sedanje in prihodnjih mladih generacij. Zato je pomembno vedeti, ali bodo njihove izkušnje pripomogle k legitimiranju slovensko nacionalnovarnostnega sistema, katerega osnove temeljijo ravno na omenjeni vojni. Človek, ki iz normalnih okoliščin vstopi v vojno, potrebuje nekaj časa, da se prilagodi novim razmeram, naučiti se je treba prepoznati nove pojave, razločevati šume, orožje po zvoku izstrelka, oceniti bližino sovražnika glede na naravne pojave, to pa so stvari, ki jih v civilnem življenju ne obvlada skoraj nihče. Za tiste, ki niso sodelovali v oboroženih spopadih, je nerazumljivo, zakaj je ukaz za začetek streljanja tako pomemben, toda za tiste, ki so ga morali izpolniti, posebej prvič, je to praviloma ena težjih življenjskih preizkušenj. Za premagovanje zadržanosti pred prvim strelom ter predvsem za osebno odločitev: ali stoji nasproti sovražnik, ki ga je treba uničiti, ali pa je to samo nedolžen vojak nasprotnikove vojske, je pomembno doseči motiviranost za boj

oziroma ožje – volje do boja. Ta tako imenovani »will to fight« je zaposloval mnoge poveljnike in mnoge raziskovalce vojaške organizacije. Slovenski vojaki v teritorialni obrambi so videli svojo motivacijo za boj v tem, da se bojujejo za neodvisno Slovenijo (49,5%), v sovraštvu do jugoslovanske armade (13,3%) in v strahu pred tem, da bi jih ubili sovražniki (12,3%); bilo je tudi nekaj posameznikov, ki si svoj motiv videli v boju za demokraticijo in boljše življenje, ali ker si se bali izgubiti zaupanje tovarišev, ki bi jih lahko imeli tudi za strahopetce, nekateri so menili, da so bili prisiljeni v vojskovanje, posamezni primeri pa govorijo o čisto osebni vzrokih, kot npr. borec, ki pove, da je svoj motiv za bojevanje prepoznal takrat, ko je videl svojega tovariša, ko je izgubil desno oko ter bil čisto zalit s krvjo. Njihova motivacija za boj so torej tudi tovariši, katerih zaupanje se bojijo izgubiti, ker se bojijo, da bi jih imeli za strahopece. V enotah teritorialne obrambe niso uspeli vzpostaviti načina, kot ga poznamo iz enot policijske vojske, v katerih so bile raziskave motivacije za boj pogosteje izvajane, zato tudi zaupanje tovarišev (buddy relations) še ni bistveno vplivala na bojno moralo. (Jelušič, 1997, 195-198)

Civilisti so bili potisnjeni v vojno in le malo kateri so bili pripravljeni in usposobljeni, kot se za vojaka spodobi. Tu sta pomembno vlogo odigrala domoljubje in želja po svoji lastni državi. Izkazalo se je, da sopovezanost, tovarištvo in prepričanost v pravo stvar, močnejši od zelo močne armade. Skoraj polovica borcev je kot razlog, zakaj se je bojevala, postavila boj za neodvisno Slovenijo. Hitro prilagajanje in poznavanje vojaškega življenja je pripomoglo k uspehu. Pomembnost prevzema odgovornosti za strel je s človeškega vidika zelo velika. Volja do boja mora biti prisotna vseskozi.

Pripadniki oddelka za zaščito naroda so po končanem šolanju v Cekinovem gradu pred odhodom nazaj na Štajersko v Ljubljani še dobro proslavili in se napili.

(Zavadlav, 1994, 19)

Tovarištvo se krepi in razvija tudi z druženjem, ki nima nobene zveze z usposabljanjem. Pri tem ni potrebno, da je prisoten alkohol, je pa to odlična priložnost za pogovor o stvareh, ki niso povezane s službo. Dobro je da, pripadniki bojne enote poznajo interese, družine in življenske nazore drug drugega. Zaupanje in kohezivnost se na tak način še povečata.

6 POSLEDICE ODSOTNOSTI TOVARIŠTVA

Posledica odsotnosti tovarištva je nesoglasje. Temu rečemo nastanek elementa, dvoboj. Iz tega pa se lahko razvijajo konflikti in na koncu tudi vojna. Posameznik poskuša s fizično silo prisiliti nasprotnika, da bi izpolnil njegovo voljo. Seveda si želi vsak, da bi obvladal nasprotnika in ga s tem onesposobil za vsak nadaljnji odpor. (Clausewitz, 2004, 17-19)

Pri vseh enotah pride do notranjih trenj in nesoglasij, razlika od enote do enote pa je v načinu reševanja nesoglasij. Dobra enota nesoglasje reši in postane še močnejša in bolj povezana.

Tovarištvo sodi v najstarejši varnostni mehanizem v mednarodnih odnosih, kot je razvidno iz prvih meddržavnih pogodb o prijateljstvu, nenapadanju in vzajemni vojaški pomoči. Kaotično stanje prvih meddržavnih sporazumov je privedlo do strateških zavezništev na račun tretje države. Vse to je privedlo do tekmovanj med državami in najpogosteje so to urejali z uporabo sile (vojne) in z dvostranskimi pogodbami, s katerimi so vladarji sklepali zavezništva za primere zunanje agresije in notranjih nemirov. S koncem hladne vojne s prizadevanji držav pridobimo oblikovanje nove skupne in celostne varnostne ureditve, ki bo temeljila na vrednotah, normah in mirnem reševanju sporov ter zaupanje med vsemi subjekti mednarodnih odnosov. (Bebler, 2005, 167-168)

Tovarištvo je potrebno graditi tudi z zavezniškimi enotami. Enote različnih držav, ki delujejo z istim ciljem, je potrebno prav tako povezati in združiti v eno, če hočemo dobro delovati na bojišču.

Ko ni prisotno tovarištvo, pride do konfliktov, ki ga opredelimo kot položaj, v katerem se najdeta dve ali več strani, ki imajo nasprotujoče si interese in pri tem namenijo sredstva za delno izničujoče poskuse, da bi dosegle svoje nasprotujoče si cilje. Takšna opredelitev ni posebej nenavadna, toda mnogokrat imajo transakcije med posamezniki nekaj elementov konflikta in nekaj elementov sodelovanja. (Tullock, 1996. 23-32)

Pomanjkanje tovarištva in etičnih vrednot, ko pripadniki ne čutijo enake pripadnosti in povezanosti, lahko privede do izdajstva.

Na začetku druge svetovne vojne se je v Jugoslaviji zgodilo, da Jugoslavija ni uspela z mobilizacijskim načrtom pod orožje spraviti vseh predvidenih obveznikov. Več kot dvestopetdeset tisoč vojakov se ni odzvalo na mobilizacijo. V skladu s srbsko tradicijo so levji delež za poraze pripisali aktivnosti izdajalcev drugih narodnosti, ne pa napakam svojih sonarodnjakov. (Grđina, 2012, 142)

V tem primeru se vidi, kako pomembna vrednota je domoljubje in povezanost prebivalstva pri odzivanju za branjenje domovine. Brez prisotnosti tovarištva v vsakdanjem času tudi v vojnem obdobju ne moremo pričakovati čudežev.

6.1 BITKA PRI TERMOPILAH

Obstajajo bojevniki in izvrstni bojevniki. Elita takih ljudi, ki se blešči nad vsemi, zavzema edinstven prostor v zgodovini, v slavi nesmrtnih, ki so premostili brezno med smrtniki in izjemnimi možmi. Za nekatere so te zgodbe le prikaz poguma, vendar gre za ljudi, ki so spreminjali tok zgodovine skoraj na lastno pest. In prav ta združitev uravnoveša mit in legendo. Ena takih legend, ki ostaja vzor poguma, je bila velika bitka pri Termopilah leta 480 pr. n. š. Mož časti v tej bitki je bil špartanski kralj Leonidas, nesebičen heroj in bojevnik, strateg in neustrašen poveljnik. Thermopilae v grščini pomeni Vroče Duri. To je bil ozek kanjonski prehod med dvema pečinama. Ta kraj je bil znan po svojih vročih poletjih. Na eni strani je bila dolina gorata, na drugi strani pa je tekla reka Malian Gath, zato je bil ta kraj zelo lahko branljiv. Bil pa je tudi vrata v vzhodni del Grčije, kjer vse do Aten ni več tako lahko branljivega mesta. Danes rodovitna in zimzelena pokrajina je bila včasih popolnoma drugačna: tedaj je bila pusta in suha.

Efijalt kot Evridemov sin, Malidin mož, je prikazan kot deformirani Špartanec, kateremu so prepovedali pridružitev špartanski vojski, zato jih je izdal.

Atencem so ostali zvesti Špartanci, s katerimi so se že poprej domenili, da prevzamejo poveljstvo nad obrambo na kopnem. Tako se je tudi zgodilo. Kopenska vojska Špartancev in Atencev se je utrdila v soteski Termopile. Od treh zaporednih sotesk je špartanski kralj Leonidas s 300 Špartanci, 1000 Perzijci, 700 Tespijci, 400 Tebanci in 3500 drugimi zavezniki branil srednjo na najožjem mestu, med skalnato steno in strmo morsko obalo. Ta ugodni obrambni položaj je branilo še 1000 Fokidcev, bili so tako

imenovani fokidski zid . 270 grških bojnih ladij naj bi pri severozahodnem rtu otoka Euboje pričakalo Perzijsko ladjevje in ga napadlo v zalivu med otokom in celino. Perzijci so peti dan po prihodu pred Termopile napadli utrjeni grški položaj. Dva dni niso imeli nobenega uspeha. Tretji dan pa je izdajalec, domačin Efialt, pokazal delu perzijskih čet pod poveljstvom Hidarna pot okrog soteske in Perzijci so presenetili nič hudega sluteče Fokidce. Bilo je tistega dne, ko se je začela pomorska bitka pri Artemisiu. Da bi vse grške ladje srečno preplule ozki in nevarni preliv do zahodnega rta Euboie, je špratanski kralj Leonidas vzdržal na svojem brezupnem položaju v Termopilah prav do konca. V zadnji minuti je odpustil zavezniške vojake in kril njihov umik s 300 Špartanci in 700 Tespijci. Bojevali so se, dokler niso vsi padli. Njim v čast so Grki postavili spomenik. Grško ladjevje je zaprlo prehod med otokoma Argironesi in Euboio in vzdržalo hudi pritisk perzijskih bojnih ladij. Po padcu Termopil so se grške ladje umaknile skozi Euripski zaliv nazaj v Saronski zaliv.

Perzijci so imeli hude izgube, vendar so dosegli svoj cilj. Osrednja Grčija je odkrita ležala pred njimi. Kserks je s kopensko vojsko vkorakal v srednjo Grčijo in se približal Atiki. Temiskokles je izpraznil Atiko in Atene. Prebivalstvo je dal z ladjami prepeljati na Salamino, Aigino in peloponeško obalo. V Atenah je ostala le majhna posadka, ki naj bi branila atensko Akropolo. (http://bs.wikipedia.org/wiki/Efijalt_od_Trakije)

Posledica izdaje je bila v tem primeru katastrofalna. Iz primera se lahko naučimo, da selekcija ne prinese vedno samo dobrega. Zato je potrebno poiskati v človeku tisto, kar dela dobro, ne pa ga onemogočiti zaradi tistega, česar ne zmore, ne zna ali mu ni dano.

7 SKLEP

Iz zapisanega lahko razberemo, da je bilo tovarištvo pomembno v vseh življenjskih in zgodovinskih obdobjih.

Vrednote nam pomagajo uravnati in usmerjati obnašanje. Vrednote vojske izhajajo iz splošnih norm in vrednot družbe. Vse vojske imajo podobne cilje: imeti pripadnike, ki s svojim načinom življenja vzbujajo spoštovanje pri ostalih državljanih, so zanesljivi ter v svoji službi pripravljeni dati življenje za domovino ali soborca.

Iz diplomske naloge vidimo, da je tovarištvo izredno pomembno, včasih je dovolj, da ti nekdo ponudi roko ali le besedo. Tovarištvo je kot naložba v prihodnost. Morda ga danes ne čutimo ali ne potrebujemo. Tako kot prijatelja spoznaš v nesreči, se tovarištvo pokaže v kriznih situacijah. Pokaže se v vsaki stiski in je najtesnejše zveza med posamezniki ali skupino.

Bojna morala je močno povezana s tovarištvom. Vsaka delitev ali odrekanje hrane, vode ali ostalih dobrin je vrednota, ki povezuje samo vrhunske bojne enote.

Pripravljenost dati življenje za svojega soborca je največja stopnja tovarištva. Pripadniki, ki so že bili v taki preizkušnji, ostanejo povezani celo življenje in bi za svojega soborca naredili praktično vse.

Samo izgrajevanje tovarištva je dolgotrajen postopek in zahteva veliko različnih aktivnosti. Urjenje, druženje in skupno ukvarjanje s športom je le nekaj aktivnosti, ki nedvomno povežejo enoto in jo naredijo močno.

Hormon oksitocin, ki se sprošča v stresnih situacijah, je lahko tudi dvorezen meč. Posameznike in skupino poveže, vendar jih naredi bolj agresivne do vseh, ki niso v njihovi skupini. Potrebno je biti pazljiv, saj si ne želimo notranjega trenja med enotami.

Tovarištvo nastane v težkih trenutkih, ki si jih zapomnimo dlje kot pa običajne dni brez stresnih situacij. Se pa tovarištvo razvija tudi ob čisto neslužbene druženju v popoldanskem ali večernem času, ko teče beseda o običajnih stvareh, ki niso povezane s službo.

Selektivnost in izbira kadra mora biti izvedena dobro in mora v človeku, ki si želi služiti domovini, poiskati stvari, ki jih on zna, zmore in želi opravljati, ne pa ga onemogočiti zaradi neznanja ali nezmožnosti za določeno delo. Človek, ki ga izločimo iz enote, se lahko obrne in deluje proti njej, zato je vedno pomembna dobra utemeljitev razloga, zakaj nekdo ni primeren za določeno službo ali nalogo.

Pri verifikaciji prve trditve »Tovarištva se ne da ukazati, ampak ga je potrebno izgraditi« sem ugotovil, da popolnoma drži.

Pri verifikaciji druge trditve »Brez tovarštva ni uspeha na bojišču« sem ugotovil, da popolnoma drži.

8 VIRI, LITERATURA

- 1) Bebler, A. *Sodobno vojaštvo in družba*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2005
- 2) Clausewitz, C. *O vojni*. Ljubljana: Studia humanitatis, 2004
- 3) FM 22-100: *Army leadership: Be, Know, Do*. Headquarters: Department of the Army, Washington, DC, 1999
- 4) Furlan, B., Petelin, D. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor, 2006
- 5) Grdina, I. *Od marcipanskih vojščakov do narodnih junakov*. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo, 2012
- 6) Jelušič, L. *Legitimnost sodobnega vojaštva*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1997
- 7) Keegan, J. *Zgodovina vojskovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2005
- 8) Keš – Stojan, A. (2009). *Rešil je ranjenega tovariša*. Vojnozgodovinski zbornik, št. 37. Str. 47-49. stran 28
- 9) *Kodeks vojaške etike Slovenske vojske*. Uradni list RS. Št.55/2009
- 10) Mahmutović, J. *Vojaško voditeljstvo in management*. Ljubljana: Zavod IRC, 2011
- 11) Musek, J. *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Educy Inštitut za psihologijo osebnosti, 2000
- 12) Pepernik, A. *Doberdob, slovenskih fantov grob*. Ljubljana: Karantanija, 2005
- 13) Sontag, S. *Pogled na bolečino drugega*. Ljubljana: Sophia, 2006
- 14) Sun, C. *Umetnost vojne*. Ljubljana: Atelje Pance, 1998
- 15) Tullock, G. *Družbena dilema Ekonomija vojne in revolucije*. Ljubljana: Krtina, 1996
- 16) Unger, M., Lukman, R. *Taktika*. Ljubljana: Center vojaških šol, 2004
- 17) Zavadlav, Z. *Križarji: Matjaževa vojska na Slovenskem*. Ljubljana: Horvat M&M, 1994

LITERATURA INTERNETNI VIRI

- 1) *Angleške vojaške vrednote* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
(<http://www.army.mod.uk/join/20217.aspx>)
- 2) *Bitka pri Termopilah* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
(http://bs.wikipedia.org/wiki/Efijalt_od_Trakije)
- 3) *Članek* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
(<http://www.dnevnik.si/clanek/1042383883>)
- 4) *Hormon Oksitocin* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
(<http://www.dnevnik.si/zdravje/1042366303>)
- 5) *Kolektivni duh* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
<http://predatorhaven.blogspot.com/2011/05/combat-stress-bin-laden.html>
- 6) *NOB* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
<http://www2.arnes.si/~ljgozzb1/avgust.html>
- 7) *Revija Železar* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
<http://www.jlib.si/pdfs/1961-004.pdf>
- 8) *Tovarištvo* [online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
<http://www.army.mil.nz/at-a-glance/news/army-news-archive/archived-issues/2007/380/image-gallery/4.html>
- 9) *Tuje vojaške vrednote*[online]. (Citirano 10. 2. 2013). Dostopno na naslovu:
(<http://www.army.mil/values/>)

SEZNAM SLIK

SLIKA 1: VREDNOTE KOT MOTIVACIJSKI CILJI	5
SLIKA 2: VREDNOTE SLOVENSKE VOJSKE.....	7
SLIKA 3: TOVARIŠI	15
SLIKA 4: KOLEKTIVNI DUH.....	16
SLIKA 5: TOVARIŠTVO V PARTIZANIH.....	19

SEZNAM PREGLEDNIC

TABELA 1: VREDNOTE PRINAS IN DRUGOD	11
---	----